

Odluka:

U-III/488/2001

Zbirni podatci

Broj odluke: U-III/488/2001

Datum odluke: 22.01.2004

Vrsta odluke: Odluka

[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Željko Potočnjak, predsjednik Vijeća, te suci Marijan Hranjski, Agata Račan, Smiljko Sokol, Nevenka Šernhorst i Milan Vuković, u postupku pokrenutom ustavnom tužbom Z. M. iz B., kojeg zastupa Lj. K.-S., odvjetnica iz V., na sjednici održanoj dana 22. siječnja 2004. godine, jednoglasno je donio

O D L U K U

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- rješenje Županijskog suda u Bjelovaru, broj: Gž.87/2001-2 od 25. siječnja 2001. godine,
- rješenje Općinskog suda u Virovitici, broj: Ovr.129/99-24 od 5. prosinca 2000. godine, te se predmet vraća Općinskom sudu u Virovitici na ponovni postupak.

III. Ova odluka objavit će se u "Narodnim novinama".

Obrazloženje:

1. Ustavna tužba podnijeta je protiv rješenja Županijskog suda u Bjelovaru, broj: Gž.87/2001-2 od 25. siječnja 2001. godine. Tim je rješenjem odbijena žalba podnositelja i potvrđeno je rješenje Općinskog suda u Virovitici, broj: Ovr.129/99-24 od 5. prosinca 2000. godine.

Osporenim prvostupanjskim rješenjem izvršena je dosuda nekretnina opisanih u izreci rješenja za kupovninu od 1,00 kn.

2. Podnositelj smatra da su osporenim rješenjima povrijeđena prava zajamčena člankom 14. stavkom 2. i člankom 29. Ustava Republike Hrvatske.

Podnositelj se nije izrijekom pozvao na odredbu članka 14. stavka 2. Ustava, međutim iz sadržaja ustavne tužbe razvidno je da podnositelj smatra povrijeđenim i jednakost pred zakonom zajamčenu tom ustavnom odredbom.

U obrazloženju ustavne tužbe podnositelj navodi kako je osnova za pokretanje predmetne ovrhe bila pravomoćna presuda Općinskog suda u Virovitici, broj: P-36/96-4 od 27. ožujka 1996. godine, kojom je on bio obvezan da u svojstvu solidarnog jamca F. D. iz B. - korisniku kredita, kojeg je isti podigao kod Znanstveno štedno kreditne zadruge iz Virovitice, isplati toj Zadruzi iznos od 555 DEM prema srednjem tečaju na dan isplate, zajedno s ugovornim kamatama po stopi od 84% godišnje, računajući od 27. kolovoza 1995. godine pa do 27. listopada 1995. godine, a od 28. listopada 1995. godine pa do isplate uz zakonsku zateznu kamatu.

Ističe dalje, kako je usmena javna dražba formalno provedena u skladu s odredbom članka 97. Ovršnog zakona ("Narodne novine", broj 57/96, 29/99, 42/00, 173/03 - u nastavku: OZ) kojim je propisano da se na trećoj javnoj dražbi nekretnina ovršenika može prodati bez ograničenja najniže cijene, ali da sud nije mogao njegove nekretnine prodati za

samo 1,00 kn. Takvo postupanje sudova smatra protivnim odredbi članka 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92 i 112/99, u nastavku: ZPP) kojom je izričito propisano da stranke svojim pravima ne mogu raspolagati ukoliko su ista u suprotnosti s pravilima morala. Prodane nekretnine nisu smjele biti predmet ovrhe, jer se radi o imovini od koje podnositelj živi, dakle koja je nužna za njegovo uzdržavanje. Konačno, zbog nesrazmjernosti u vrijednosti koju je tužitelj na ovoj javnoj dražbi ostvario povrijeđena su i pravila obveznog prava koja se odnose na prodaju, ističe podnositelj.

Predlaže usvajanje ustavne tužbe i ukidanje osporenih rješenja.

3. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis predmeta Općinskog suda u Virovitici, broj: IV Ovr-129/99.

Iz spisa predmeta i osporenih rješenja razvidno je da se predmetna ovrha temelji na pravomoćnoj i ovršnoj presudi Općinskog suda u Virovitici, broj: P-36/96-4 od 27. ožujka 1996. godine, kojom je naloženo podnositelju i Lj. P. kao tuženicima (solidarnim jamcima), da na ime povrata kredita solidarno isplate tužitelju - Zanatsko štedno kreditnoj zadruzi iz Virovitice protuvrijednost od 555 DEM prema srednjem tečaju na dan isplate, zajedno s ugovorenim kamatama po stopi od 84% godišnje, računajući od 27. kolovoza 1995. godine do 27. listopada 1995. godine, a od 28. listopada 1995. godine pa do isplate zakonsku zateznu kamatu, te da solidarno tužitelju naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 1.910,00 kn, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.

Tuženici nisu izvršili obvezu u roku za dobrovoljno plaćanje dužnih novčanih iznosa.

Ovršni postupak kod istog Općinskog suda, pod brojem: I-440/96, na pokretnim stvarima ovršenika i ostalih tuženika, ostao je bezuspješan.

Slijedom toga tužitelj, sada ovrhovoditelj, je pokrenuo ovršni postupak predloživši ovrhu na nekretninama podnositelja, koje se sastoje od:

-čkbz 2103 kuća broj 10, gospodarska zgrada i dvor sa 8 a 8 m2,

-čkbz 2104 oranica D. b. sa 5 a 52 m2, te

-čkbz 2105 voćnjak D. b. sa 10 a 50 m2, sve upisano u zk.ul.broj 178 k.o. S. B.

Tijekom postupka sudski vještak procijenio je ove nekretnine podnositelja, kao ovršenika, iznosom od 62.267,00 kn, dok je sveukupno potraživanje ovrhovoditelja prema podnositelju 19.708,00 kn.

4. Rješenjem broj: I-129/99 od 18. veljače 1999. godine prvostupajski sud odredio je ovrhu, a drugostupajski sud svojim rješenjem broj: GŽ-607/1999-2 od 22. travnja 1999. godine odbio žalbu ovršenika i potvrdio rješenje o ovrsi suda prvog stupanja.

Radi ovrhe na nekretninama podnositelja prvostupajski sud proveo je tri javne dražbe. Na prvoj javnoj dražbi održanoj 27. travnja i drugoj javnoj dražbi održanoj 7. studenoga 2000. godine, nije se javio niti jedan kupac.

Na trećoj javnoj dražbi održanoj 5. prosinca 2000. godine jedini kupac bio je sam ovrhovoditelj ponudivši cijenu od 1,00 kn, koju je sud i prihvatio.

Javna dražba provedena je pozivom na odredbu članka 97. stavka 4. OZ-a koja propisuje:

"Ako nekretnina ne bude prodana ni na drugom ročištu, sud će u roku od najmanje 15 do najviše 30 dana zakazati treće ročište na kojemu nekretnina može biti prodana bez ograničenja najniže cijene u odnosu na utvrđenu vrijednost.(...)".

U osporenom drugostupajskom rješenju odbijanje žalbe obrazloženo je kako slijedi:

"Odredbom članka 97. OZ određeno je da se na trećoj javnoj dražbi nekretnina može prodati bez ograničenja najniže cijene (...) sud mora prihvatiti svaku ponudu (...).

Neosnovana je radi izloženoga žalbena tvrdnja da bi ponašanje ovrhovoditelja bilo suprotno odredbi iz članka 3. ZPP, jer se u ovom slučaju ne radi o raspolaganju stranaka nego se radi o primjeni kogentne zakonske norme pri čemu je moralnost ovrhovoditeljevog postupanja izvan dosega vršenja ocjene od strane suda i prepuštena je ovrhovoditeljevoj savjesti i njegovom poimanju moralnosti prilikom ovršnoga namirenja njegove tražbine.

(...) uvjeti prodaje uređeni su prema odredbi iz članka 1. stavka 1. OZ odredbama toga Zakona, a nisu uređeni općim propisima građanskog prava jer je OZ u tom pogledu *lex specialis* u odnosu na Zakon o obveznim odnosima.(...)"

Ustavna tužba je osnovana.

5. Prema odredbi članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 49/02 - pročišćeni tekst, u nastavku: Ustavni zakon), svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Ustavni sud, u postupku u povodu ustavne tužbe, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja, povrijeđeno podnositelju ustavno pravo, pri čemu se, u pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja ovisi ocjena o povredi ustavnog prava.

6. Na temelju uvida u spis predmeta i mjerodavne zakone, Ustavni sud je utvrdio da su u osporenim rješenjima na štetu podnositelja povrijeđene odredbe materijalnih i postupovnih zakona a time i Ustavom zajamčena prava na koja podnositelj upućuje u ustavnoj tužbi.

7. Prema odredbi članka 3. Ustava, sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav, najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj su za tumačenje Ustava.

Ustavni sud je pošao od stajališta da vladavina prava, kao jedna od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, između ostalog, sadrži obvezu sudova da, u slučajevima kada tumače i primijenjuju propise, postupaju na način da ne povrijeđuju ljudska prava i temeljne slobode.

Nadalje, prema odredbi članka 14. stavka 2. Ustava jamči se jednakost svih pred zakonom dok se člankom 29. stavkom 1. Ustava jamči pravo na pravično suđenje. Navedena ustavna prava ne mogu se tijekom sudskog postupka ostvariti ukoliko stranke u tom postupku nemaju jednak postupovni i materijalno-pravni položaj.

8. Odredba članka 6. OZ propisuje:

"Pri provedbi ovrhe i osiguranja pazit će se na dostojanstvo ovršenika, odnosno protivnika osiguranja te na to da ovrha, odnosno osiguranje za njega budu što manje nepovoljni."

Prodajom nekretnina podnositelja za samo jednu kunu i stjecanjem istih od strane ovrhovoditelja načelo ovršnog postupka propisano člankom 6. OZ teško je narušeno. Ovrha provedena osporenim rješenjima nije udovoljila osnovnom zahtjevu ovršnog postupka, prisilno namirenje tražbine ovrhovoditelja na temelju ovršne isprave, već ima značaj svojevrsne kazne prema ovršeniku, podnositelju ustavne tužbe.

9. Osnovano podnositelj ističe da je u konkretnom slučaju povrijeđena i odredba članka 3. stavka 3. ZPP, prema kojoj sud neće prihvatiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala.

Naime, unatoč tome što je odredbom članka 97. stavka 4. OZ propisano da se na trećoj dražbi nekretnina može prodati bez ograničenja najniže cijene, takvo propisivanje, samo po sebi, ne može isključiti primjenu odredbe članka 3. ZPP kao općeg pravila koje važi za sva raspolaganja stranaka u parničnim postupcima.

Sud posebno ukazuje na pogrešno tumačenje odredbe članka 97. stavka 4. u obrazloženju drugostupanjskog rješenja (vidjeti točku 4. ove odluke) koje ima za posljedicu i pogrešan zaključak o normativnom sadržaju te odredbe. Drugostupanjski sud toj odredbi daje značaj stroge (kogentne) odredbe nasuprot jasnom i nesporno dispozitivnom sadržaju ("nekretnina može biti prodana"). To obrazloženje nije pravno utemeljeno ni u tekstu koji glasi: "(...) pri čemu je moralnost ovrhovoditeljevog postupanja izvan dosega vršenja ocjene od strane suda i prepuštena je ovrhovoditeljevoj savjesti i njegovom poimanju moralnosti prilikom ovršnog namirenja njegove tražbine.". Ovo tim više kada se uzme u obzir činjenica da je vrijednost podnositeljevih nekretnina trostruko veća u odnosu na ovrhovoditeljevu tražbinu. Očito je, dakle, da su ovršni sudovi dozvolili ovrhovoditelju raspolaganja suprotna pravilima javnog morala i svrsi koju je trebalo postići tom prodajom (namirenje duga od strane podnositelja kao solidarnog jamca).

10. Radi zaštite ovršenika fizičke osobe odredba članka 70. OZ propisuje:

"Ovrha radi ostvarenja novčane tražbine ne može se provesti na stvarima i pravima koja su nužna za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba ovršenika i osoba koje je on po zakonu dužan uzdržavati ili za obavljanje samostalne djelatnosti koja je ovršenikov glavni izvor sredstava za život (...)".

Podnositelj u ustavnoj tužbi ističe kako predmetne nekretnine nisu ni mogle biti predmet ovrhe jer su to nekretnine nužne za zadovoljavanje njegovih osnovnih životnih potreba. Uvidom u osporena rješenja iz predmeta spisa vidljivo je da su sudovi propustili utvrditi postojanje razloga za primjenu navedene odredbe.

11. Propusti ovršnih sudova tijekom postupka, prema ocjeni ovog Suda, bili su takvog intenziteta da su podnositelja, kao ovršenika, stavili u neravnopravan položaj u odnosu na drugu stranku u postupku (ovrhovoditelja), te su ti propusti doveli do situacije u kojoj se rješenja kojima se odlučivalo u konkretnom slučaju, po načinu primjene mjerodavnih propisa, mogu smatrati samovoljnim.

Slijedom navedenog Sud utvrđuje da su osporenim rješenjima podnositelju povrijeđena ustavna prava zajamčena člankom 14. stavkom 2. i 29. stavkom 1. Ustava.

12. Konačno, Ustavni sud ukazuje i na odredbe članka 117. stavka 3. Ustava prema kojoj sudovi sude na temelju Ustava i zakona.

Sukladno toj ustavnoj odredbi sudovi su dužni pridržavati se strogih propisa postupka. Ako pravila postupanja ostavljaju sudovima na prosudbu svrsishodnost njihove primjene na konkretan slučaj, tada su oni dužni poduzeti sve potrebne mjere radi zaštite ravnopravnosti stranaka u postupku, odnosno radi omogućavanja strankama postizanje zaštite prava koja im prema Ustavu i zakonu pripadaju.

U konkretnom slučaju takva zaštita prava jedne stranke, u provedenom ovršnom postupku, u cijelosti je izostala što osporena rješenja ovršnih sudova suprotstavlja načelu vladavine prava kao jedne od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske.

13. Zbog svega iznijetog, a temeljem odredbi članaka 73. i 76. Ustavnog zakona, odlučeno je kao u izreci.

Točka III. ove odluke temelji se na odredbi članka 29. Ustavnog zakona.

Zagreb, 22. siječnja 2004.

PREDSJEDNIK VIJEĆA
dr. sc. Željko Potočnjak, v. r.

Broj: U-III-488/2001

